

uw datum

ons nummer

onze datum

inlichtingen bij

sector/afdeling

doorkiesnr.

29 maart 2024

J. Vervuurt

Griffie

0475 – 359 568

AAN

leden van de gemeenteraad en het

college van B&W

betreffende

Herziening integriteitsbeleid inclusief opvolging aanbevelingen bureau Berenschot

Geachte leden van raad en college,

Op 12 oktober 2023 heb ik u in een raadsdebat aangegeven dat ik vrijwel direct na mijn benoeming als burgemeester het integriteitsbeleid van het college en de raad heb opgepakt. Ik heb u daarbij toegelicht dat het gaat om het hele integriteitsbeleid, dus de gedragscodes, het protocol, de Permanente Werkgroep Integriteit (PWI) én de aanbevelingen zoals opgenomen in de risico-analyses van Berenschot. Daarbij heb ik toegezegd u binnen een half jaar, dus voor half april, de uitkomsten te zullen presenteren. Ik vond het goed om op 12 oktober 2023 en ook in de bijeenkomsten daarna te merken dat u als raad hier ook grote waarde aan hecht en hierin in constructieve samenwerking stappen wil zetten.

In deze brief schets ik om te beginnen de bij u bekende situatie tot deze toezegging op 12 oktober 2023. Ik deel hierna met de u de aanpak, uitkomsten en de vervolgstappen.

Situatie tot en met 12 oktober 2023

Na raadsverkiezingen op 16 maart 2022 was er een periode van enkele maanden waarin de nieuwe coalitie werd gevormd. Dit leidde tot benoeming van de wethouders Franssen, Smitsmans, Zwijnenberg, van Ballegooij en van Rey in de raadsvergadering van 13 juli 2022. Voorafgaande aan de benoeming zijn de vijf wethouders gescreend door Bureau Berenschot: per kandidaat is een risicoanalyse integriteit opgemaakt, waarin per kandidaat ook aanbevelingen zijn opgenomen. De rapporten c.q. de aanbevelingen bevatten privacy-gevoelige informatie. Vandaar dat de rapporten met aanbevelingen niet openbaar zijn gemaakt maar voor raadsleden onder geheimhouding ter inzage zijn gelegd bij de griffier. In de openbare raadsvergadering van 13 juli 2022 is door diverse sprekers gevraagd hoe gevolg wordt gegeven aan de aanbevelingen van Bureau Berenschot. De formateur heeft daarop gezegd dat op alle aanbevelingen van Bureau Berenschot beheersmaatregelen zullen volgen. Door de politieke ontwikkelingen in de maanden daarna, eindigend met het vertrek van burgemeester Donders in november 2022, heeft de uitwerking hiervan niet de aandacht gekregen die eigenlijk nodig was geweest. Met de komst van een nieuwe burgemeester per 20 september 2023 ontstond een nieuwe situatie, waarin er wel weer de ruimte was om de uitwerking op te pakken. Tijdens het raadsdebat op 12 oktober 2023 bespraken wij het eind september 2023 uitgebrachte "Onderzoek meldingen integriteit wethouder." Hierin constateerden ook de onderzoekers van Bureau Necker dat de aanbevelingen van Berenschot weliswaar zijn besproken in de collegevergadering maar dat deze niet zijn geoperationaliseerd in schriftelijk vastgelegde concrete beheersmaatregelen. Dit kwam aan de orde tijdens het raadsdebat. Ik gaf daarbij aan dat ik reeds begonnen was, en heb toegelicht dat ik het hele integriteitsbeleid verder ging oppakken: de gedragscodes, het protocol, de Permanente Werkgroep Integriteit (PWI) én de aanbevelingen zoals opgenomen in de risico-analyses van Berenschot.

Extern advies

Het herijken van het integriteitsbeleid heb ik opgepakt vanuit de Permanente Werkgroep Integriteit. De PWI heeft hiervoor extern deskundig advies ingewonnen en heeft hiervoor prof. dr. Rob van Eijbergen gevraagd. Naar aanleiding van de integriteitsmelding van wethouder van Rey inzake het onderzoek naar Vismarkt 9 is aan prof. van Eijbergen gevraagd om ook deze melding in zijn advies te betrekken. De werkzaamheden zijn door hem onderverdeeld in

- Opvolging aanbevelingen van Bureau Berenschot in de vorm van de doorvertaling naar te nemen acties & advies over het dossier Vismarkt 9
- Herijken gedragscodes en protocol voor integriteitsmeldingen, incl. PWI.

Opvolging aanbevelingen van Bureau Berenschot in de vorm van de doorvertaling naar te nemen acties & advies over het dossier Vismarkt 9

Prof. van Eijbergen voerde individuele gesprekken met alle collegeleden en sprak tijdens twee bijeenkomsten met het voltallige college. Hierna heeft hij zijn advies vastgelegd in het rapport: "Advies Bestuurlijke Integriteit en Weerbaarheid Gemeente Roermond". Op 24 januari 2024 heeft hij zijn advies met leden van de raad besproken en op 27 maart 2024 met leden van raad én college van B&W.

De aanbevelingen uit het rapport, dat ik u hierbij ook aanbied, neem ik integraal over. Het gaat om de volgende afspraken c.q. beheersmaatregelen

1. *Alle collegeleden zijn zelf alert op dossiers die mogelijk hun privébelangen raken;*
2. *Collegeleden dragen dossiers die raken aan mogelijke individuele belangen over aan een collega;*
3. *Collegeleden nemen niet deel aan beraadslagingen over deze dossiers en verlaten de vergadering;*
4. *Als collegeleden privé zaken moeten doen met de gemeente laten zij zich daarin vertegenwoordigen door derden;*
5. *De privébelangen van collegeleden worden transparant gemaakt voor raad, college en ambtelijke top;*
6. *Het college zet het onderwerp bestuurlijke dilemma's als vast agendapunt op de collegeagenda en reflecteert periodiek hierop in een aparte vergadering.*

In aanvulling hierop neem ik een zevende beheersmaatregel:

7. *Besluiten van de gemeente die betrekking hebben op leden van raad of college worden niet in mandaat (ambtelijk) afgedaan maar door het college van B&W.*

Het is aan de raad of het rapport geagendeerd wordt in een openbare raadsvergadering. Dit zal ik op 8 april 2024 in het Presidium aan de orde stellen. Wanneer u deze agendering wenst, stel ik voor om dit -zonder voorafgaande commissiebehandeling- te doen in de raadsvergadering van 25 april 2024.

Herijken gedragscodes en protocol voor integriteitsmeldingen, incl. PWI volgt voor de zomer

Er zijn inmiddels concepten voor nieuwe gedragscodes en voor een nieuw protocol voor integriteitsmeldingen opgesteld en voorgelegd aan prof. Van Eijbergen. Hierover is met u van gedachten gewisseld op 27 maart 2024. Wij hebben hierbij afgesproken dat de aangepaste concepten en het voorstel voor de inrichting van de PWI nog vóór het zomerreces ter vaststelling zullen worden aangeboden.

Met vriendelijke groet,

de burgemeester,

Y.F.W. Hoogtanders

PROF. DR. ROB VAN EIJBERGEN

**ADVISEUR OP HET GEBIED VAN INTEGRITEITSVRAAGSTUKKEN
EXECUTIVE (TEAM) COACH EN MEDIATOR**

Advies Bestuurlijke Integriteit en Weerbaarheid Gemeente Roermond

Prof. dr. Rob van Eijbergen

19 maart 2024

Inleiding:

Integriteit, grensoverschrijdend gedrag, psychologische veiligheid zijn begrippen die we dagelijks in de krant tegenkomen. De toenemende aandacht hiervoor is het gevolg van het verschuiven van de normen in onze samenleving. De grenzen tussen wat wel en niet als ongewenst wordt beschouwd, kunnen tegelijkertijd soms onduidelijk zijn. Een van de gevolgen hiervan is dat ook het gedrag van bestuurders onder een vergrootglas is komen te liggen.

Een van de aantrekkelijkheden van het lokaal bestuur is dat de bestuurders dicht bij de burger staan. Het risico van het dicht bij de burger staan, is dat het beeld van cliëntisme kan ontstaan. Daar zijn maar beperkt harde regels voor af te spreken. Integriteit is een thema dat daarmee betekenis krijgt in het handelen. Een gedragscode die alleen op papier bestaat, leeft niet. Daarom moet het handelen van bestuurders regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling en ook daarbij biedt dit advies ondersteuning. In het algemeen is het advies je als bestuurder te allen tijde in gesprekken met burgers te laten vergezellen door een ambtenaar.

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen als geheel. Ons democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en functionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die zij moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen aan collega-bestuurders. In de democratische rechtsstaat dient eenieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede-)verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Zonder dat zal het vertrouwen in de democratische rechtsstaat worden ondermijnd en het draagvlak voor de naleving van de wetten en regels verdwijnen. Vertrekpunt voor de politieke ambtsdrager is dan ook de eed of gelofte die deze bij de ambtsaanvaarding aflegt.

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook toe op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.

Ook in de landelijke politiek staat de integriteit van het lokale bestuur volop in de belangstelling.

Demissionair Minister van Binnenlandse Zaken Hugo de Jonge komt met een wetsvoorstel waarin strengere regels staan om te voorkomen dat lokale bestuurders zoals “wethouders” de fout ingaan.

De screening van lokale bestuurders is nu nog niet wettelijk verplicht. De regels verschillen nu dan ook nog per gemeente of provincie. De meeste gemeenten of provincies nemen een bestuurder wél onder de loep voor de benoeming, maar bij nog niet alle gemeenten is dat

een vanzelfsprekendheid. In de Gemeente Roermond worden kandidaat-wethouders al vanaf 2013, voorafgaande aan de benoeming, getoetst door een extern bureau en vóór 2013 door een commissie benoembaarheid wethouders, bestaande uit enkele raadsleden. Met de nieuwe wet wil De Jonge de vrijblijvendheid ervan afhalen. In het wetsvoorstel staat ook waar zo'n risicoanalyse aan moet voldoen. Er wordt bijvoorbeeld gekeken naar zaken als: Heeft de wethouder een bedrijf in een gebied waar gebiedsontwikkeling gaat plaatsvinden en wat is het vastgoedbezit van de individuele wethouders. Met als belangrijke vraag: hoe verhoudt zich dat tot de portefeuilleverdeling binnen het college? De verwachting is dat deze wet over een jaar van kracht wordt.

Mijn opdracht:

De permanente werkgroep integriteit heeft mij gevraagd om verder invulling te geven aan het integriteitsbeleid van raad en college. Dit door:

- 1: Advies te geven over de doorvertaling van de aanbevelingen van Bureau Berenschot d.d. juni 2022 aan de vijf kandidaat-wethouders. Waaronder een advies uit brengen over het dossier Vismarkt 9.
- 2: Het herijken van de gedragscodes en protocol voor integriteitsmeldingen waaronder een advies over werkwijze en opzet van de Permanente Werkgroep Integriteit.

Deze notitie gaat over deelvraag 1:

Aanpak:

Op basis van de uitkomst van de reflectiegesprekken met de individuele collegeleden en twee collectieve bijeenkomsten met het voltallige college een advies te geven aan de individuele bestuurders. Dit advies is bedoeld om de integriteit van organisaties en haar bestuurders te bevorderen, en tegelijkertijd om de weerbaarheid van bestuurders te vergroten.

De gemeente Roermond heeft bij het aantreden van het huidige college per individueel collegelid een globale risicoanalyse laten maken door adviesbureau *Berenschot*. Deze risicoanalyse is meegenomen. Daarnaast zijn in dit advies ook de bevindingen van Sorgdrager & Frissen (2012) meegenomen.

In de afgelopen bestuursperiode van de gemeente Roermond zijn er twee integriteitsmeldingen over individuele bestuurders gedaan.

Melding één betreft een melding van twee burgers over de gang van zaken rond de vergunningverlening van een bijgebouw op het terrein van het woonhuis van wethouder Zwijnenberg en zijn echtgenote.

Naar aanleiding van deze melding is in opdracht van de permanente werkgroep integriteit van de gemeente een onderzoek gedaan door onderzoeksbureau Necker van Naem integriteit B.V. De doelstelling van dit onderzoek was: vaststellen of de wethouder bij de aanvraag van de omgevingsvergunning voor de bouw van een bijgebouw bij de woning aan

de Kapellerlaan 49 te Roermond, de voorbereiding daarvan en het vervolg daarop heeft gehandeld conform wet- en regelgeving en lokaal beleid die op hem van toepassing is.

De conclusie van dit onderzoek was dat er geen sprake was van belangenverstrengeling maar dat wel de schijn van belangenverstrengeling is gewekt door als raadslid en wethouder aanwezig te zijn bij de commissie Beeldkwaliteit en de commissie bezwaarschriften waarin de omgevingsvergunning werd besproken. De rechter heeft uiteindelijk geoordeeld dat het proces van vergunning onzorgvuldig is verlopen met als gevolg dat er geen vergunning is verleend voor het bouwen van een bijgebouw.

De tweede melding betrof een handhavingscontrole uitgevoerd in de woning Vismarkt 9 in Roermond. De eigendom van dit pand is ondergebracht in Jos van Rey Vastgoed BV. Alle aandelen van deze vennootschap zijn in handen van de heer van Rey. Omtrent de uitgevoerde handhavingscontrole heeft de wethouder zelf een integriteitsmelding bij de burgemeester gedaan.

Reflecties per bestuurder:

Wethouder Felix van Ballegooij

Uit de risicoanalyse van Felix van Ballegooij blijkt dat er nagenoeg geen potentiële integriteitsrisico's zijn rond zijn portefeuille. Hij heeft zelf aangegeven dat het wonen in kleine gemeenschap als Boukoul een potentieel risico zou kunnen zijn. Bijvoorbeeld als er iets in de kleine gemeenschap gebeurt waar de gemeente bij betrokken is.

Om de schijn van belangverstrengeling te vermijden heeft hij niet deelgenomen aan de beraadslaging en besluitvorming en heeft de vergadering verlaten toen het onderwerp Centrumvoorziening Boukoul aan het college ter besluitvorming werd voorgelegd. Hij heeft het dossier overgedragen aan zijn vervanger, wethouder Smitsmans.

Het advies aan Wethouder Felix van Ballegooij, evenals aan alle andere wethouders, is zich blijvend bewust te zijn van en alert te zijn op mogelijke schijn van belangenverstrengeling

Wethouder Vincent Zwijnenberg

In de risicoanalyse van Berenschot wordt gewezen op het risico van vermeende belangenverstrengeling bij het proces een vergunningverlening voor het realiseren van een bijgebouw op het terrein het woonhuis van de familie Zwijnenberg. Het advies was het dossier over te dragen aan een collega-bestuurder.

Wethouder Zwijnenberg heeft ondanks een negatief advies van een aantal collega-bestuurders ervoor gekozen zelf het woord te voeren tijdens een bijeenkomst van de commissie *beeldkwaliteit behandeling bezwaarschriften* over de vergunningsaanvraag van zijn echtgenote. Daarmee heeft hij de schijn gewekt van belangenverstrengeling door de rol van bestuurder en burger door elkaar te laten lopen. Daarmee is er geen sprake van een integriteitschending maar wel van het oproepen van het beeld van de schijn van belangenverstrengeling.

Het advies is zich hiervan bewust te zijn en zich in de toekomst gedurende zijn wethouderschap niet persoonlijk bezig te houden met het proces van vergunningverlening richting de ambtelijke organisatie, maar zich te laten vertegenwoordigen door een derde. Voortvloeiend uit het advies van Berenschot is het mijn advies ook bij toekomstige vergunningaanvragen het dossier over te dragen aan een collega-bestuurder en de burens proactief te informeren over het doen van de vergunningaanvraag.

Wethouder Jos van Rey

Berenschot noemt als risico het feit dat wethouder Van Rey en zijn familie veel onroerend goed bezitten in de gemeente; dat zou vanuit het oogpunt van integriteit kwetsbaar kunnen zijn. Ook Sorgdrager en Frissen noemen het risico van de schijn van belangenverstrengeling. Berenschot gaf als advies voor alle betrokkenen zijnde het college, de gemeenteraad en de ambtelijke top, transparant te maken welk onroerend goed in handen is van wethouder Van Rey en zijn familie.

Gezien de gebeurtenissen in het verleden en reputatieschade die Van Rey heeft opgelopen vraagt dit extra alertheid.

De gebeurtenissen rond Vismarkt 9 zijnde eigendom van Jos van Rey Vastgoed B.V.

Begin oktober heeft één van de huurders van Vismarkt 9 bij de gemeente melding gedaan van het feit dat er 10 bewoners woonachtig zijn op de Vismarkt 9. Dit terwijl er door de Gemeente geen vergunning is verleend voor kamerverhuur.

Ambtenaren van de gemeente hebben op 17 oktober naar aanleiding van deze melding een controle uitgevoerd op de Vismarkt 9. Van deze controle is vooraf melding gemaakt aan de burgemeester.

Tijdens de controle is gebleken dat er sprake was van kamerverhuur zonder dat daar door de gemeente een vergunning voor was verleend.

Jos van Rey Vastgoed B.V. en de hoofdhuurder van Jos van Rey Vastgoed B.V. zijn in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen. Door het vertrek van twee huurders ontstaat een gezinssituatie en wordt de woning legaal verhuurd. Daarnaast wordt een vergunning aangevraagd. Dit proces van vergunning loopt nog. De last onder dwangsom is vervallen. Voor de Gemeente is daarmee het dossier gesloten. Er is hier mijns inziens geen sprake van een integriteitsschending.

Het feit dat de gemeente een controle heeft uitgevoerd is conform de gemeentelijke procedure bij het vermoeden van een overtreding van de gemeentelijke regels. Een dergelijke procedure wordt toegepast bij alle burgers van Roermond dus ook bij Van Rey in zijn positie als inwoner van de gemeente Roermond en eigenaar van Jos van Rey Vastgoed BV.

Adviezen:

- In zijn algemeenheid de adviezen gedaan door bureau Berenschot ter harte nemen
- Het op afstand zetten van het onroerend goed van Van Rey, wat normaliter wenselijk zou zijn, heeft bij wethouder Van Rey op dit moment weinig toegevoegde waarde omdat in ruime kring bekend is dat van Rey vastgoed bezit binnen de Gemeente. Wel is het van belang conform het advies van Berenschot alsnog transparant voor alle stakeholders te maken welk onroerend in het bezit is van Van Rey en zijn familie.

- Het advies van Berenschot was bij de portefeuillevverdeling rekening te houden met mogelijke belangenverstrengelingen met de persoonlijke belangen van Van Rey. Dat is feitelijk gebeurd door Ruimtelijke Ordening en vergunningverlening bij andere collegeleden te beleggen. Mocht de heer Van Rey binnen zijn portefeuille zaken tegenkomen die direct of indirect te maken hebben met zijn onroerend goed dan wel zijn huurders, dan adviseer ik hem dit over te dragen aan een collega-wethouder.
- In de situatie dat het college een besluit moet nemen dat direct of indirect te maken heeft met het onroerend goed van Van Rey en zijn familie dan wel zijn huurders, is het advies melding te maken in het college van zijn persoonlijke belang, niet deel te nemen aan de beraadslaging en besluitvorming in het college en hiervan aantekening op te laten nemen in de verslaglegging.
- Van Rey heeft zelf aangegeven in 2024 zijn onroerend goed van Jos van Rey Vastgoed B.V. te willen overdragen aan zijn kinderen.

Wethouder Dirk Franssen:

Wethouder Franssen heeft tijdens het proces van risicoanalyse een aantal mensen gebruikt als klankbord over de bestuurlijke functies die hij had. Dit heeft ertoe geleid dat hij met een aantal functies is gestopt.

Hij is al 36 jaar spelend lid van de hockeyclub en hij blijft ook lid van deze vereniging. Binnen de vereniging vervult hij geen bestuurlijke functie. Zijn nevenfunctie als Vorst en voorzitter van de carnavalsvereniging D'n Uul houdt hij ook aan. Hij houdt zich vanuit zijn rol van voorzitter/vorst van de carnavalsvereniging niet meer bezig met het werven van sponsors omdat dit een belangentegenstelling zou kunnen opleveren met zijn met zijn rol als wethouder.

De risico's in de portefeuille van wethouder Franssen zitten met name op de taakvelden economie/evenementen in relatie tot zijn functies in het verenigingsleven.

Dat vraagt alertheid van wethouder Franssen maar ook van het ambtenarenapparaat om dossiers waar de schijn van belangenverstrengeling zou kunnen ontstaan door een collega-bestuurder te laten overnemen.

De evenementportefeuille overlapt voor een gedeelte met de portefeuille van de Burgemeester. Van belang is dat naar buiten toe met één mond wordt gesproken. Dit om te voorkomen dat ze tegen elkaar worden uitgespeeld.

Wethouder Marianne Smitsmans

Wethouder Smitsmans heeft een verkorte procedure gehad bij Berenschot omdat zij ook al in 2018 door Berenschot is gescreend. Zij heeft geen vastgoed en er is ten opzichte van de eerdere wethouders periode (2018-2022) niets veranderd.

Wel merkt zij op dat zij nog geen afstand heeft gedaan van haar functie bij het ROC. Het niet afstand nemen van deze functie is voor haar een principekwestie geworden. In het onderwijs is het mogelijk voor onbepaalde tijd, onbetaald politiek verlof aan te vragen. Doordat zij de functie heeft aangehouden mag zij zich niet bemoeien met de dossiers die het ROC -Gilde betreffen. Zij is daar heel consequent in geweest en heeft in dat kader niet deelgenomen aan de beraadslaging en besluitvorming.

Samengevat gaat het om de volgende afspraken c.q. beheersmaatregelen:

- Alle collegeleden zijn zelf alert op dossiers die mogelijk hun privébelangen raken.
- Collegeleden dragen dossiers die aan de mogelijke individuele belangen over aan een collega.
- Collegeleden nemen niet deel aan beraadslagingen over deze dossiers en verlaten de vergadering.
- Als collegeleden privé zaken moeten doen met de gemeente laten zij zich daarin vertegenwoordigen door derden.
- De privébelangen van collegeleden worden transparant gemaakt voor raad, college en ambtelijke top.
- Het college zet het onderwerp bestuurlijke dilemma's als vast agendapunt op de collegeagenda en reflecteert periodiek hierop in een aparte vergadering.

Tot slot

Zoals gesteld in de inleiding van dit advies ligt de functie van politiek bestuurder meer en meer onder een vergrootglas zeker als het gaat om integer handelen. Belangrijk is met elkaar een cultuur te creëren waarin het mogelijk is dilemma's te delen en te bespreken. De individuele gesprekken die ik met de collegeleden in december heb gevoerd met daaropvolgende twee collectieve bijeenkomsten waren een goede start. Mijn advies is tijdens collegevergaderingen standaard als agendapunt mogelijke integriteits dilemma's op te nemen. Daarnaast jaarlijks een themabijeenkomst over bestuurlijke integriteit te houden. Het advies is na het van kracht worden van het wetsvoorstel voor lokale bestuurders opnieuw een toets uit te voeren volgens de kaders van de nieuwe wet.

Prof. dr. Rob van Eijbergen